Джанні РОДАРІ

КАРПІЯНИ Й ПІЗАНСЬКА БАШТА

Ранком четвертого червня продавець сувенірів синьйор Карлетто Палладіно вештався біля похилої Пізанської башти. Випадково глянувши вгору, він побачив якийсь загадковий об'єкт, що, зростаючи на очах, наближався з неймовірною швидкістю.

— Дивіться! Літаюча тарілка!

Карлеттові відповіли десятки стурбованих голосів:

— Он вона!

— Тікаймо — марсіяни!

— Вони падають на нас!

Туристи всі як один позадирали голови до неба, вигуки лунали всіма мовами світу, й усіма мовами було прийняте однакове рішення: тікати, що стане духу. За мить усіх наче вітром здуло.

Лише синьйор Карлетто Палладіно не; піддався паніці. Він продавав маленькі гіпсові, мармурові та алебастрові копії башти, що їх носив у ящику, котрий звисав на ремені через шию.

"Я ще не з'їхав із глузду, аби бігти хтозна-чого, — розмірковував той. — А що, коли перечеплюся й потовчу на друзки свій крам, хто тоді відшкодує збитки? Синьйори марсіяни, ласкаво просимо в гості. Якщо бажаєте подивитись на славетну Пізанську башту, вона отут, похила й

прекрасна, як і завше. Часом не збираєтесь придбати сувенір на пам'ять?"

Доки синьйор Карлетто Палладіно розмірковував отак, літаюча тарілка зависла на висоті близько ста метрів, а відтак м'яко приземлилась неподалік од башти. З одчиненого люка з'явилась якась істота в скафандрі. Мабуть, те створіння було дуже чемне, бо вже перші його слова, які пролунали добірною італійською мовою, були такі:

— Шановні синьйори, даруйте, що порушили ваш спокій. Ми прилетіли з планети Карпа, що віддалена від Землі на тридцять сім світлових років. Маємо намір пробути тут кілька хвилин. У нас нема зброї й ми не плекаємо лихих намірів.

"Яка чемність, — подумав синьйор Карлетто, — тільки звідки в цього типа така чудова луккська вимова?"

Голос космічного гостя, очевидно, підсилений якимсь невидимим пристроєм, кілька разів поспіль повторив звертання. Тим часом туристи, продавці сувенірів, роззяви, діти повилазили зі схованок. Несподівано оглушливо завила сирена, відтак друга, третя: хтось викликав поліцію та пожежників. Щільним кільцем люди в уніформі оточили космічний корабель і розімкнулись лише для того, щоб пропустити вперед мера міста, який бажав побачити все на власні очі.

Космічні гості розмовляли якоюсь незрозумілою мовою. Судячи по скафандрах, вони були не дуже потворні. Певне, також із двома руками, двома ногами й однією головою. Можливо, в них були ще хвости й антени, але присутні того не помітили.

Підійшовши до першого космонавта, що по всьому скидався на перекладача, мер поцікавився:

— Чи не хотіли б ви зав'язати контакт із нашим урядом, науковцями, пресою?

— Навіщо? — здивувався карпіянин. — Не варто турбувати таких поважних осіб. Ми лише візьмемо Пізанську башту й одразу ж відлітаємо.

— Візьмете... що?

— Падаючу башту.

— Синьйоре комісаре, — гукнув мер, — підійдіть ближче й послухайте цього зухвальця.

Комісар поліції, який добре все чув, знявши кашкет, вклонився гостеві, а відтак, натягши його на голову, розгублено промимрив:

— Вибачте, синьйоре карпіянине... можу я вас так називати?

— Звичайно. Адже ми дійсно карпіяни.

— Дякую. Ми не зовсім упевнені, що правильно вас зрозуміли. Либонь, хотіли сказати, що в захопленні від цієї прегарної споруди, бажаєте оглянути її, як слід, піднятись на оглядовий майданчик...

— Невже ви гадаєте, — обірвав комісара карпіянин, — що ми подолали таку відстань, аби просто помилуватися баштою? Наша мета — забрати її й доставити на Карпу. Он бачите ту синьйору?

При цьому космічний гість вказав на одну з чотирьох постатей, які вовтузились біля башти так, наче робили обміри.

— То синьйора Болл із містечка Суп, що розташоване в кількох кілометрах од столиці Об'єднаної карпіянської республіки.

Почувши своє ім'я, синьйора рішуче підійшла до мера та комісара поліції й, розмахуючи руками, заходилась голосно репетувати.

— Синьйора Болл зачарована Пізанською баштою й запевняє, що вона незрівнянно краща, ніж на фотографії.

— Безсумнівно, — згодився комісар, — але яке відношення має синьйора Болл до нашої розмови?

— Найбезпосередніше, — відказав перекладач, — саме через неї ми прилетіли сюди. З вашого дозволу я розповім усе детально.

— Гаразд. Мабуть, так буде найліпше.

— Отож, — вів далі карпіянин, — ми всі, опріч синьйори Болл, представники фірми Брік, виготовлювача уславлених гранул екстракту для бульйону Брік. Торік наша фірма оголосила великий конкурс. Набравши мільйон очок, синьйора Болл здобула другу нагороду, тобто Падаючу башту з італійського міста Пізи.

На нашій батьківщині чудово знають Землю, бо наші космічні апарати спостерігають за нею близько двохсот років. Неабиякою популярністю серед моїх земляків користується Пізанська башта. Синьйора Болл упевнена, що тільки-но споруда опиниться в її садку, карпіяни посунуть, аби помилуватися такою красою.

Мер, що спостерігав за сценою з роззявленим ротом, отямившись, помилково встромив у рот люльку іншим кінцем, плюнув спересердя й нарешті вичавив із себе:

— Отже, ви хочете зовсім небагато: вкрасти башту й віддати тій ляскотусі? Синьйоре комісаре, виконуйте свої обов'язки. Негайно заарештуйте цих зухвальців і вкиньте до в'язниці. А я тим часом доповім про це урядові.

— Спокійніше, спокійніше, — кинув перекладач. — Ви неспроможні протидіяти нашим намірам. ї навіть не уявляєте військової могутності фірми Брік. Нумо подивіться вгору.

— Ми беззбройні, — поновив розмову перекладач, — але наші колеги там угорі мають усі види зброї, включаючи ядерну. На мій знак Пізу за мить буде зрівняно з землею. Отаке-то. Гадаю, тепер вам зрозуміло?

— Чуєш, чуєш, що коїться? — мимрив Карлетто Палладіно.

Хтозна, нащо він зняв із шиї й поставив на землю ящик із сувенірами.

— То ми домовились? — підвищуючи голос, спитав перекладач.

Мерові й комісару поліції перехопило подих. Людський натовп завмер од жаху. Лиш час од часу лунав окрик жінки:

— Джорджіно! Ренато!

Ті невгамовні дітлахи мали здатність щомиті зникати з-перед очей стурбованих матусь.

Раптом споруда кудись зникла, й у присутніх вихопилося тяжке "О-о-ох!"

— Бачили? — коментував перекладач-карпіянин. — Це робиться дуже просто.

— Що ви вкоїли з нашою баштою? — скрикнув мер Пізи уривчастим голосом.

— Та вона ж на своєму місці, — відказав перекладач. — Довелося зменшити її до мініатюрних розмірів, аби було зручно транспортувати. На Карпі ми повернемо їй натуральну величину.

Й справді в центрі порожнього майданчика виднілась малесенька башточка, яка нічим не відрізнялась од гіпсових, мармурових та алебастрових копій, що, ніби олов'яні солдатики, вишикувались у ящику синьйора Карлетто.

А зараз побачимо, що відбулося наступної миті.

Одразу ж по цьому, тобто перш ніж карпіяни підібрали башту и сховали до кишені, якийсь чоловічок із воланням прорвав кільце полісменів, прошмигнув повз космонавтів і припав до цієї мініатюрної споруди, як ото вірний пес (в усякому разі так кажуть у народі) припадає до могили свого господаря.

Карпіяни з несподіванки закам'яніли. Проте їм не треба було багато часу, щоб підвести синьйора Карлетто (певна річ, це був він), видерти з його рук башту й знову опустити бідолаху додолу, аби той міг і далі дати волю своїм почуттям.

Синьйор Палладіно підвівся на ноги, так ніби нічого не сталось, обтрусився й зник у натовпі.

Й коли вже карпіяни сідали в корабель, синьйор Карлетто несміливо протиснувся наперед.

— Синьйори космонавти, — мовив ледь чутно.

— Що вам? — ввічливо спитав перекладач.

— Маю невеличке прохання. Коли вже синьйора Болл заволоділа своїм призом... якби ваша ласка...

— Що?

— Ось у мене в руках маленька копія Падаючої башти. Як бачите, це мармурова цяцька. Для вас пустісінька справа збільшити її. Так у нас лишилася б принаймні копія славетної башти.

— Але ж вона буде несправжня, — вкрай здивувався перекладач.

— Нас влаштує й така, — не вгавав синьйор Карлетто.

Космонавт-перекладач пояснив колегам, про що йдеться. У відповідь ті вибухнули гучним реготом. Насміявшись досхочу, карпіяни взяли копію башти в Карлетто Палладіно, поставили її на місце, де раніше здіймалась вгору справжня, спрямували на неї свої прилади, і за мить нова Падаюча башта виросла до натуральних розмірів.

— Чудова робота! — крикнув мер. — Фальшивка! Це все одно, що пити цикорій замість кави.

Тієї ж миті синьйор Палладіно смикнув його за рукав і щось прошепотів на вухо. Карпіяни не помітили цього, бо вже зникли в міжзоряному кораблі, знялися в небо й розчинились у просторі. Враз мер почав танцювати перед засмученим натовпом.

— Бідолаха, геть збожеволів од розпачу! — співчували люди.

— Дурненькі, — глузував Карлетто Палладіно, — бовдури та й годі. Як ви могли подумати, що пізанці дозволили б комусь забрати їхню гордість? Нетямущі, сліпці! Невже не помітили, як я вихопив її просто з-під носа в тих нахаб-карпіян, удавши, що гірко плачу? Знаєте, що вони повезли з собою, га? Сувенір ціною в дві сотні лір або сто п'ятдесят зі

скидкою. Тут на майдані — справжня-справжнісінька наша башта. Милуйтесь, будь ласка, обмацуйте, читайте свої імена, які ви нашкрябали на її стінах...

— Дійсно, дійсно, — скрикнув хтось. — Ось імена моїх діток: Джорджіно й Ренато, які вони написали сьогодні вранці.

Одне слово, щаслива юрба підхопила на руки синьйора Палладіно.

Туристи розкупили в нього геть всі сувеніри, заплативши втроє більше, ніж той просив.

Згадавши про карпіян, мер ледь не луснув зі сміху, адже ті невдахи подолали мільярди й мільярди кілометрів, аби везти додому пам'ятку про кмітливість синьйора Карлетто Палладіно.

ПІОНЕРІЯ. — 1981. — № 6.

ГУЦЬ Анатолій, переклад з італійської, 1981.